

ІНТЕГРАЦІЯ НАВЧАННЯ З ВИРОБНИЦТВОМ ЯК ОДИН ІЗ ВИЗНАЧАЛЬНИХ ФАКТОРІВ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ЗА КРИТЕРІЄМ ЯКОСТІ

УДК 378.14

Борис Мокін, академік Академії педагогічних наук, доктор технічних наук,
професор кафедри відновлювальної енергетики
та транспортних електричних систем і комплексів

Віктор Мізерний, професор кафедри інтеграції навчання з виробництвом
Олена Мензул, аспірант кафедри відновлювальної енергетики та транспортних
електричних систем і комплексів та кафедри інтеграції навчання з виробництвом
Вінницького національного технічного університету

ІНТЕГРАЦІЯ НАВЧАННЯ З ВИРОБНИЦТВОМ ЯК ОДИН ІЗ ВИЗНАЧАЛЬНИХ ФАКТОРІВ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ЗА КРИТЕРІЄМ ЯКОСТІ

У статті проаналізовано важливість виробничої діяльності студентів під час проходження робочих триместрів в концепції професійного розвитку особистості, а також розроблений алгоритм взаємодії системи "університет – роботодавець" в процесі професійної підготовки студентів.

Ключові слова: інтеграція освіти, програма TEMPUS, робочий триместр, виробнича діяльність.
Рис. 2. Літ. 8.

Постановка проблеми. Система вищої освіти України зіткнулась з проблемами, пов'язаними з перехідним етапом розвитку: зниження рівня якості, значним зниженням державного фінансування, недостатньою відповідністю освітніх послуг до потреб ринку праці тощо, а тому більша увага має приділятися необхідності підготовки висококваліфікованих кадрів у відповідності до швидкоплинних вимог ринку праці, які будуть здатні регулярно оновлювати та підвищувати рівень своїх знань та навичок. Як правило, роботодавці не залучені в процес розробки навчальних програм у ВНЗ. При цьому більшість з них розуміють, що саме від них вимагається додаткова підприємливість та зацікавленість у створенні тристоронніх партнерських проектів. А тому необхідно розробити механізми, які гарантують відповідність вищої освіти до потреб ринку. Для того, щоб ВНЗ могли гнучко реагувати на зміни, їм потрібно знаходитись у постійному діалозі з ринком праці, так як недостатня взаємодія з роботодавцями призводить до перенасичення кадрами, які на сьогодні не є в "попиті".

Аналіз останніх публікацій. Питанням, присвяченим системі інтеграції вищої освіти надається належна увага. Основи взаємодії інтеграції вищої школи та Болонського процесу висвітлюються такими науковцями, як Н.Р. Кельчевською [5], Т.В. Полушкіною [8], М.Ф. Дмитриченко [3], О.Г. Білою [1]. Проте залишається невизначеним питання інтеграції навчання з виробництвом як одного із визначальних факторів підготовки фахівців за критерієм якості, що понукало вибору даної теми дослідження.

Мета статті – розкрити особливості фахової підготовки студентів в умовах реалізації ідеї інтеграції навчання з виробництвом, як визначального фактора підвищення якості підготовки.

Виклад основного матеріалу. Головна мета інтеграційного процесу європейської освіти і науки – консолідація зусиль наукової та освітньої громадськості й урядів країн Європи для істотного підвищення конкурентоспроможності європейської системи науки і вищої освіти у світовому вимірі, яка протягом останніх 20 років поступається американській системі, а також для підвищення ролі цієї системи в суспільних перетвореннях.

Якість вищої освіти, безумовно, є основою для створення єдиного простору вищої освіти незалежно від географічних кордонів. На Берлінській конференції міністрів освіти у 2003 році було наголошено, що згідно з принципами автономії навчальних закладів відповідальність за якість вищої освіти передусім лежить на кожному окремому навчальному закладі і, таким чином, забезпечується можливість перевірки системи навчання в національних рамках [4].

Але якості самої по собі не достатньо. Демонстрація якості повинна бути визнаною студентською молоддю, роботодавцями та суспільством в цілому, – і не тільки окремо взятої держави.

На наш погляд, одним із індикаторів якості підготовки фахівців є повна довіра ринку праці (роботодавців) теоретичним знанням та практичним навичкам випускників, які вже на початковому етапі трудової діяльності можуть працювати в колективі, розуміючи соціальні явища та демонструючи при цьому вміння вирішувати виробничі проблеми.

ІНТЕГРАЦІЯ НАВЧАННЯ З ВИРОБНИЦТВОМ ЯК ОДИН ІЗ ВИЗНАЧАЛЬНИХ ФАКТОРІВ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ЗА КРИТЕРІЄМ ЯКОСТІ

У Вінницькому національному технічному університеті (ВНТУ) створені всі умови для розкриття потенціалу студентів та підвищення їх конкурентоспроможності на ринку праці завдяки реалізації ідеї інтеграції навчання з виробництвом, запозиченої у кращих університетів США та Канади і адаптованої до наших умов в дев'яностих роках минулого століття [6].

Впровадження її в навчальний процес за схемою “студент – робітник – бакалавр, інженер, магістр” дозволило разом з ґрунтовними теоретичними знаннями надавати студентам повноцінну практичну підготовку, роблячи їх освіченими, гармонійно розвинутими, здатними до оновлення знань та практичних навичок, професійно мобільними з швидкою адаптацією до змін ринкових умов та виробничих відносин (рис. 1). На сьогодні все це досягається за рахунок:

- надання студентам протягом перших двох курсів робітничих професій (Ліцензія МОНМС України на 18 професій), які відповідають з майбутніми інженерними спеціальностями;
- моніторингу ринку праці регіонів України, ґрунтового вивчення потреб та вимог роботодавців різних секторів економіки та сільськогосподарства щодо практичних навичок і знань фахівця нової формації;
- працевлаштування студентів на другому та третьому курсах на робочі місця підприємств,

організацій та фірм різної форми власності для проходження робочих триместрів у визначені графіком навчального процесу терміни і у відповідності до їх робітничих професій та законодавства України про працю згідно з отриманими ними робітничими кваліфікаціями, які присвоюються після складання державного кваліфікаційного іспиту зі спеціальної робітничої підготовки;

- проходження студентами на четвертому курсі науково-дослідного та конструкторсько-технологічного практикуму в науково-дослідних інститутах та лабораторіях університету;
- проведення переддипломної практики студентів у місцях їх ймовірного майбутнього працевлаштування;
- залучення роботодавців до реальної участі в обговоренні та формуванні навчальних планів і програм, здійснення ними аудиту отриманих студентами знань та практичних навичок через участь у державних екзаменаційних комісіях тощо (рис. 2);
- проведення “Ярмарків кар’єри” та інших презентаційних заходів для всіх категорій студентів;
- аналіз зворотного зв’язку від молодих спеціалістів та підприємств, організацій, установ, на які вони направлені.

Виробнича діяльність під час робочих триместрів дає можливість студентам не тільки

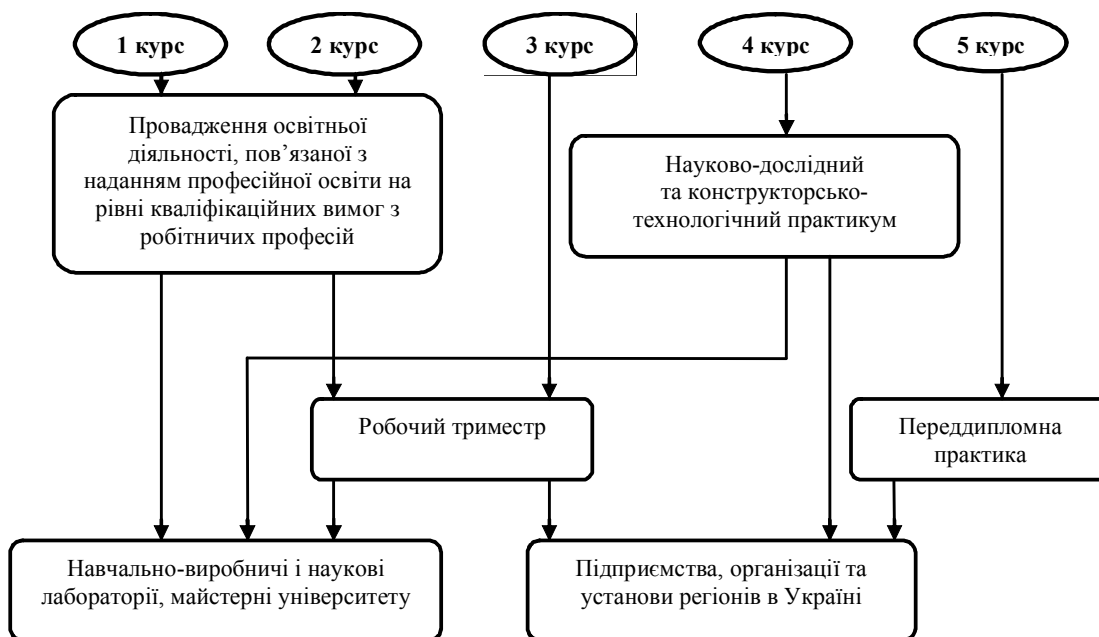

Рис. 1. Етапи виробничої діяльності студентів у системі багаторівневої підготовки майбутніх фахівців

ІНТЕГРАЦІЯ НАВЧАННЯ З ВИРОБНИЦТВОМ ЯК ОДИН ІЗ ВИЗНАЧАЛЬНИХ ФАКТОРІВ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ЗА КРИТЕРІЄМ ЯКОСТІ

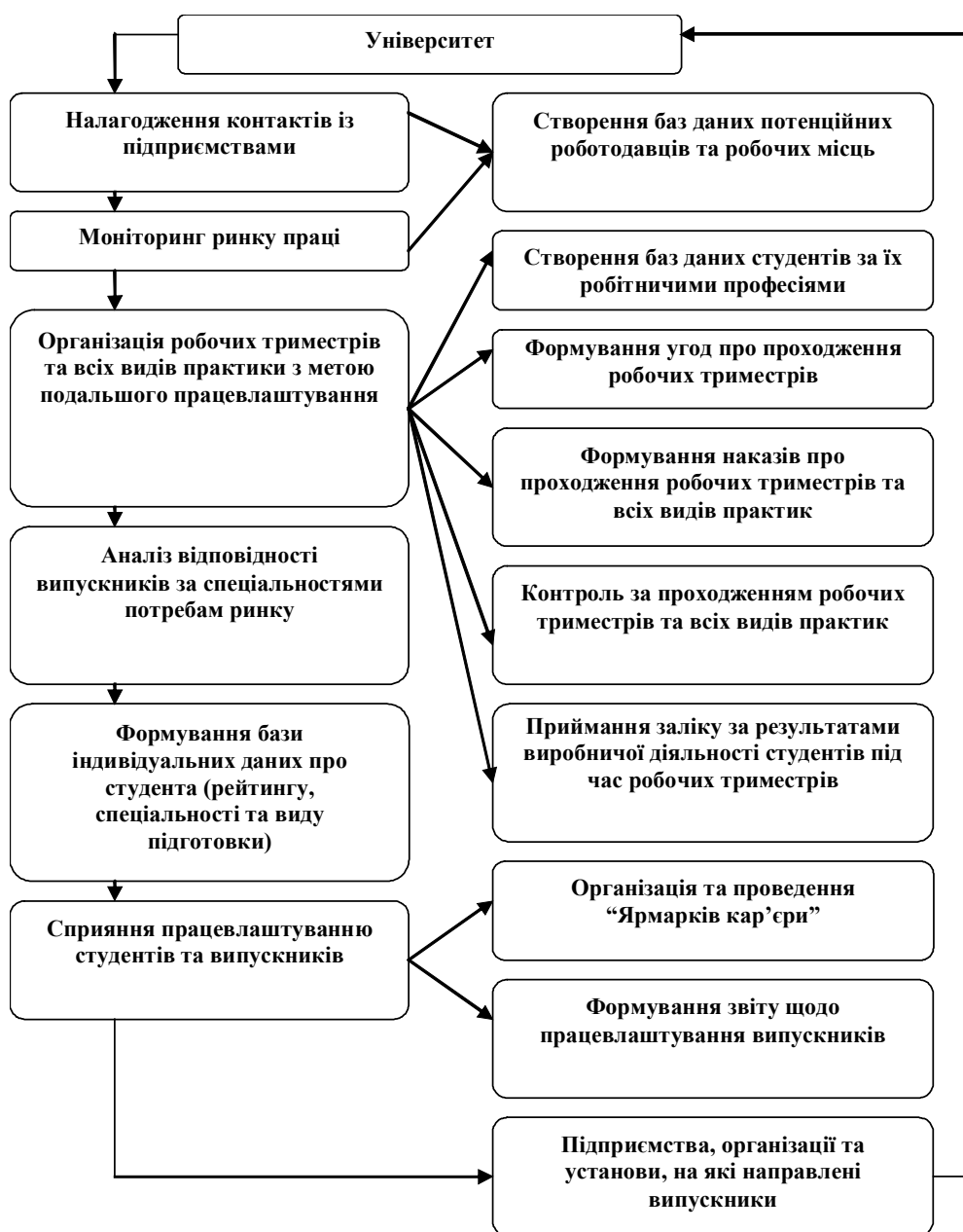

Рис. 2. Алгоритм взаємодії системи “університет – роботодавець” в процесі професійної підготовки студентів

вдосконалити практичні навички та підвищити кваліфікацію, а й сприяє формуванню професійних здібностей, необхідних для вирішення проблем і задач, з якими вони, в майбутньому молоді спеціалісти, зустрінуться на виробництві.

А тандем робочих триместрів і переддипломної практики студентів на виробництві створює умови для повної інформованості про можливості кожної зі сторін, що має вирішальне значення для визначення тривалості схеми навчання, його специфіки, а також ролі і місця молодого спеціаліста на виробництві чи в бізнесі [2].

На кожному етапі виробничої діяльності запроваджені механізми внутрішньої оцінки якості теоретичних знань та практичних навичок студентів.

Розглянута система підвищення освітньо-кваліфікаційного рівня підготовки фахівців забезпечує безперервне та послідовне отримання студентами необхідних практичних знань і навичок, які сприятимуть їх подальшому професійному росту та кар'єрі.

При цьому студенти приймають активну участь і впливають на організацію та зміст освіти

ІНТЕГРАЦІЯ НАВЧАННЯ З ВИРОБНИЦТВОМ ЯК ОДИН ІЗ ВИЗНАЧАЛЬНИХ ФАКТОРІВ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ЗА КРИТЕРІЄМ ЯКОСТІ

в університеті з подальшим вибором траєкторії навчання, тобто є повноправними партнерами адміністрації університету в управлінні процесами підвищення якості вищої освіти.

Про це свідчить отримання ВНТУ у складі міжнародного консорціуму гранту Європейської Комісії з освіти і культури по програмі TEMPUS щодо становлення та розвитку студентського самоврядування.

На виставці-презентації “Інноватика в освіті України”, що відбулася в грудні 2009 року в Києві під патронатом Міністерства освіти і науки України та Академії педагогічних наук України, Вінницький національний технічний університет, представивши розробку “Інноваційна технологія підготовки фахівців на основі інтеграції навчання з виробництвом”, відзначений найвищою нагородою – почесним званням “Лауреат курсу”.

Висновки. Таким чином, можемо констатувати, що реалії сьогодення молодих спеціалістів в умовах, коли закінчилося централізоване сприяння їх практичній підготовці під час навчання та працевлаштуванню після закінчення вищого навчального закладу, підтверджують змістовність вищенаведеного підходу до організації навчального процесу та виробничих відносин, який в кінцевому підсумку створює фахівця відповідно до вимог сучасного виробництва, а також передумови для завоювання ринку праці як студентами, так і випускниками ВНТУ [7].

1. Біла О.Г. Вища освіта України і Болонський процес: навч. посіб. для самот. вивч. дисциплін студ. магістратури / Біла О.Г. – Львів: Вид-во Львів. комерц. акад., 2009. – 95 с. – ISBN 978-966-1537-31-5.

2. Вінницький національний технічний університет. 50 років розвитку / під ред. Б.І. Мокіна.

– Вінниця: ВНТУ, 2010. – 264 с. – ISBN 978-966-641-350-8.

3. Дмитриченко М.Ф. Вища освіта і Болонський процес: навч. посіб. для студ. вищ. закл. освіти / М.Ф. Дмитриченко, Б.І. Хорошун, О.М. Язвінська, В. Д. Данчук // Мін-во освіти і науки України, Нац. транспорт. ун-т. – Київ: Знання України, 2006. – 439 с. – Бібліогр.: С. 428 – 439. – ISBN 966-316-113-2.

4. Журавський В.С. Болонський процес: головні принципи входження в Європейський простір вищої освіти / В.С. Журавський, М.З. Згуровський. – К.: ІВЦ “Видавництво “Політехніка”, 2003. – 200 с. – ISBN 966-622-146-2.

5. Кельчевская Н.Р. Интеграция высшей школы и промышленности как основа формирования человеческого капитала / Н.Р. Кельчевская, Л.А. Романова // Университетское управление: практика и анализ. – 2004. – №3 (31). – С. 59 – 62.

6. Мокін Б.І. Перші підсумки експерименту в технологічній схемі “бакалавр – інженер – магістр”. – Вісник ВПІ. – 1993. – № 1. – С. 81 – 85.

7. Мокін Б.І. Проблеми взаємовідносин вищої освіти з системою праці та Болонський процес: матеріали Всеукраїнської наради ректорів вищих технічних навчальних закладів “Вища технічна освіта України і Болонський процес”. – Харків, НТУ “ХПІ”, 2004. – 198 с.

8. Полушкіна Т.В. Болонський процес як засіб інтеграції і демократизації вищої освіти України / Т.В. Полушкіна // Художньо-освітній простір України в контексті новітньої історії: матеріали всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 22 – 23 листоп. 2007 р.) / М-во культури і туризму України, Укр. центр культур. дослідж., Держ. Іст. б-ка України. – К.: Вид. Дім Дмитра Бураго, 2007. – С. 112 – 115.

Стаття надійшла до редакції 18.10.2011

“Людина для людини святина”.

“Не будемо нічого відкладати, щоби кожен день був у розрахунку з життям”.

Сенека
давньоримський філософ

